

közösség, központosított hazai evangélikus egyház, a világ evangélikusságával és a világ egész keresztyénségével való kapcsolat felé, — viszonylag csekély, a vágy a gyülekezetnek, mint közösségnek, mint a szentek közösségének olyan tartalmú megújodása felé, mint amilyen tartalmú volt a gyülekezet reformációja a XVI. századi lutheri reformáció idején. Közösségépítő szándékok megállapíthatók, a gyülekezetépítés szolgálata nem általános jelenség.

Dr. Sólyom Jenő

Népegyház—szabadegyház.

Mielőtt behatóbban foglalkoznánk a népegyház és szabadegyház problémájával, tegyünk röviden néhány általános megállapítást »Az egyház«-ról. Forrásunk a szentírás.

Mi az egyház ?

Az egyház a görög *ἐκκλησία* szónak a fordítása, amely a profán szóhasználatban szabályszerűen összehívott gyűlést, politikai gyűlést, népgyűlést jelent. Jelenti a vallásos gyűlést és összejövetelt is egy istenségnek a tiszteletére, vagy az ő ügyének az érdekében. A vallásos összejövetelre egy másik szó is használatban volt, amelyet különösen a zsidóság körében használtak: *συναγωγή*. Ez is összejövetelt jelent. Nem véletlen azonban, hogy a Jézus és nyomában az első keresztyének nem ezt, hanem az *ἐκκλησία*-t használták a maguk megjelölésére. Az *ἐκκλησία* szó az *ἐκκαλέω* igéből származik. Annyit jelent: kihívni. Így az *ἐκκλησία* szóban az összejűlekezés tényén kívül még a kihívás is kifejezésre jut. Azok gyűlekeznek össze, akik kihívtak. Pontosan úgy határozhatnánk meg az *ἐκκλησία* értelmét: azoknak a gyűlekezete, akiket Isten kihívott ebből a világból. Magából a szóból következik, hogy a tagságnak a feltétele a világból való kihívásnak engedelmeskedő élet. Az engedelmesség első lépése az ige hallgatónál, akikben hit támadt, a Krisztus nevére való keresztség volt. Napját úgy ünnepelték mint lelki születésük napját. A keresztyén élet további fejlődésére nézve elengedhetetlen volt a rendszeres együttlét az igével való foglalkozásra. Úrvacsorával való élésre és közös imádkozásra. (Csel. 2,42.)

A bibliában, mint az *ἐκκλησία* ekvivalensei szerepelnek még a következő szavak: *μαθηταί* tanítványok (Csel. 6,1. 7; 9,38.), *πιστευσάντων* hívők (Csel. 4,32; I. Thess. 1,7; II. Thess. 1,10; I. Tim. 4,12), *ἅγιοι* szentek (Csel. 9,13. 32), *σῶμα Χριστοῦ* Krisztus teste. (Ef. 1,22 k; 4,15 k; 5,23—27; Kol. 1,18), *ναὸς Θεοῦ* Isten temploma (I. Kor. 3,16), *οἶκος τοῦ Θεοῦ* Isten háza (I. Péter 2,5; 4,17; K1. Tim. 3,15), *ὁ γάμος τοῦ ἁγίου* a bárány mennyasszonya). (Jelenések 1,7; 19,7; 21,2; 22,17; Ef. 5,32), *ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ* Krisztus nyája (I Péter 5,2; Csel. 20,28; János 10, 16, Lukács 12,32), *βασιλεῖον ἱεράτευμα* királyi papság, *ἔθνος ἅγιον* szent nép, *λαὸς τοῦ Θεοῦ* Isten népe (I Péter 2,9.).

Ez az egyház csak egy, de szerepel az *ἐκκλησία* szó egyes gyülekezetek megjelölésére is. Ebben előttünk áll az egyes helyi gyülekezeteknek az egész egyházhoz való viszonya. A gyülekezet ugyanaz, ami az egyház. Az egyház csak az egyes gyülekezetekben él. A gyülekezetek nincsenek egymásnak alávetve, de nem is függetlenek egymástól. A jeruzsálemi zsinat határozatai kötelezők minden gyülekezetre. A bibliában még az egyház keretén belül, gyülekezetek felett álló egységekkel nem találkozunk. De az apostolok munkája nem volt egy gyülekezethez kötve. Timotheus ugyancsak több gyülekezet felett állt, mint pásztor.

Az egyházi hivatal is megvolt már a különböző charizmatikus szolgálatok mellett. Az apostoli hivatal személyhez kötött volt. A jeruzsálemi 7 diakonust a gyülekezet választja. A Didachéban találunk előírást arra vonatkozóan is, hogy a püspököket és a presbitereket is a gyülekezet választja. Ebből azonban nem következtethetünk az ú. n. demokratikus választás nagy fontosságára. Inkább a Lélek vezetése alatt történt az egyházi szolgálatra való kijelölés, részint a gyülekezet választása, részint kívülről jövő kijelölés útján. Pál maga is jelölt ki és Timotheusnak is megtagyja, hogy jelöljön ki püspököket.

Az egyházi hivatal mai formájában még nem fejlődött ki, de az kétségtelen, hogy bizonyos szolgálatok hivatalokhoz voltak kötve.

Jellemző még a bibliai egyházra a nagyon komoly egyházfegyelem a Lélek vezetése alatt.

A népegyház.

Jézus Krisztus missziói és keresztelési parancsa nem egyes embereknek, hanem a »népeknek«, minden népnek a tanítvánnyá, vagyis az egyház tagjává tevését parancsolja. Ha az egyház ezt a kötelességét egy nép körében teljesíti, akkor népegyházzal beszélhetünk. A népegyházat jellemzi a népért, mint egészért érzett felelősség. Nem egyes lelkek megnyerésére törekszik, hanem a nép egészét tekinti munkamezejének, amelyben az evangéliumot kell átadni vinni. Ennek érdekében alkalmazkodik a néphez, amennyire az jó keresztyén lelkiismerettel lehetséges, igehirdetésben, egyházi szervezetben és istentiszteleti külsőségekben is. Ennek nem kell okvetlenül az ige rovására történnie és nem jelent okvetlenül elvilágiasodást, bár kétségtelenül nagy a veszélye annak, hogy világi elemek kerülnek ilyen módon az egyház életébe. De ez velejárója a biblia szerint is az egyháznak. A konkolyról szóló példázatban Jézus világosan jelzi, hogy egyházában a búza mellett konkoly is nő. A mustármagról szóló példázatban is az ég madarai raknak fészket az egyház fájának az ágaira. A madár a keleti gondolkodásban mindig rosszat jelent. A fáraó fősütő-mestere madarakat látott álmában. A magvetőről szóló példázatban madarak kapkodják el a magot, hogy ki ne keljen. Ezekből a példákban világos, hogy a népegyháznak a fogalma nem ellenkezik a bibliával, amíg komolyan veszi a feladatát. Sőt nyugodtan

azt mondhatjuk, hogy az egyház lényege szerint — népegyház.

A népegyház sok nyomorúsága nem a népegyházi jellegből, hanem az elvilágiasodásból származik. Lassú elvilágiasodási folyamatot látunk már az ősegyházban. Lassan nem a megtérés hirdetése a legfontosabb, hanem minél több embernek az egyházba való terelése. Bekövetkezik azután Nagy Konstantinus alatt az elvilágiasodásnak megpecsételésképpen: az egyháznak az állam alá rendelése. Ha egy népegyház államegyházzá válik, az ugyan nem okvetlenül az elvilágiasodás jele. Államegyház is ragaszkodhat hűségesen az ígéhez. Ha egy egész ország keresztyén lenne, valójában, nemcsak külsőleg és az állam élén mindenütt Isten gyermekei állanának, akik az egyháznak is hűséges tagjai és akiket a Lélek vezérel, akkor semmi kifogásunk nem lehetne az ellen, hogy az állam is beleszóljon az egyház dolgaiba. De ez az állapot sohasem fog megvalósulni. Amíg az államegyháznak megvan a szabadsága arra, hogy az esetleges hitetlen államvezetéstől függetlenül dönthessen dolgaiban, ha van eleven élet az egyházban, az államegyházi állapot sem bibliaellenes. Akkor kezdődik a baj, amikor a népegyház az államhoz való kötöttsége dolgában nem ismer határt. Ha az egyház erőtlen és anyagilag már csak az állam mankóján tud megélni, anyagi előnyök érdekében feláldozza függetlenségét. De az ilyen egyházon az sem segít, ha elszakad az államtól, mert az élet nem ettől függ.

Talán nem árt nekünk, akik küzdünk az elvilágosodott népegyház nyomorúságaival, ha egy el nem világiasodott népegyházat nézünk meg közelebbről. Erre a legszembetűnőbb példát az újguineai pápuák között keletkezett lutheránus egyház mutatja. Nagyon nehéz volt a neuendettelsaui misszionáriusoknak az úttörő munkája. A munka mindinkább népegyház létrehozására irányult. Annymira egynek vették a népet, hogy egyes jelentkezőket csak akkor kereszteltek meg, ha már az egész falu is hajlandó volt az evangéliumot befogadni és a bálványait elvetni. A keresztségre jelentkező, de a falujuknak az elutasító magatartása miatt visszautasított pápuák azután annak az érdekében, hogy ők maguk is megkeresztelkedhessenek, mind misszionáriusai lettek már pogány korukban pogány társaiknak. Az első keresztelést akkor végezték csak mindenütt, amikor a törzs, vagy legalább az egész falu beleegyezését adta. Ennek következményeképpen egyik törzs a másik után elhatározta a népgyűlésen azt, hogy elvetik a bálványait és befogadják a keresztyénséget. Természetesen a keresztségnek és az egyházba való felvételnek a feltétele itt is a megtérés és személyes döntés. Aminek nincsen kapcsolata a nép életében a pogánysággal, azt mind meghagyták. Az egyház és a nép élete annyira egymásbaszövődik, hogy az angolok a közigazgatást is teljesen erre az egyházra bízták. Felismerték ugyanis, hogy amit ők karhatalommal sem tudtak megteremteni az emberevő pápuák között, azt az egyház végbevitte. Most pl. gyülekezeti összejövetelen határozzák el az utak építését. Persze ez az egyház óriási veszélynek van kitéve éppen népegyházi voltánál fogva. Ha egy pillanatra is nem áll

résen, civilágiasodik, de ha résen áll, akkor éppen ez az egyház érti meg legjobban, mit jelent a nép iránti felelősség.

A szabadegyház.

A »szabadegyház« nem egységes fogalom. Szerepel, mint az államhoz kötött népegyház, vagy pedig az elvilágiasodott, a hitvallástól eltérő népegyház ellentété. Lényegénél fogva nem jelenti okvetlenül a népegyház ellentétét. Az államegyháznak és az elvilágiasodásnak az ellentéte.

A keresztyénység első századaiban 2 szabadegyházi mozgalom tűnt fel: a montanizmus és a donatizmus. A montanizmus volt az első reakció az egyház elvilágosodása ellen. Szigorúan gyakorolta a hivatalos és akkor már népegyház által elhanyagolt egyházfegyelmet. Egyoldalúan hirdette az Úr közeli visszajövetelét, amit az egyház már nem hirdetett elég nagy erővel. Az elvilágiasodott népegyházzal szemben ők akarták létrehozni legelőször a tiszta, szent egyházat.

A donatizmus az üldözések idején az egyház egyes vezetői által tanúsított ingatag magatartás elleni reakció volt. Különlegessége, hogy szerinte nem elég az egyházi hivatalra való felszentelés és az egyház által meghívás. Csak akkor érvényesek az egyes cselekmények, ha a kiszolgálójuk szent életet él. Egyébként az egyház egész berendezését nem bántotta.

Ezeket a vonásokat az újkori szabadegyházak történetében is látni fogjuk.

A mai szabadegyházakat 3 csoportba sorolhatjuk: 1. az independentis szabadegyházak; 2. a hitvallásos szabadegyházak és 3. az amerikai szabadegyházak.

1. Az independentis szabadegyházak.

Főjellemvonásuk a függetlenség. Ezt a függetlenséget minden térre kiterjesztik. Függetlenek az államtól. Függetlenek az egyes gyülekezetek egymástól és független az egyik gyülekezeti tag felfogása is a másiktól. A hangsúlyt arra helyezik, hogy mindentől függetlenek és egyedül Krisztustól függenek. A függetlenségnek ilyen erős hangsúlyozása, mint általában a szabadegyházak főjellemvonásai: ellenhatás. Angliában, amikor dült a harc az anglikán államegyház és a kálvinizmus között, az independentis elítélik az államegyháznak a kegyetlenkedéseit, látják az elvilágiasodott és a világi hatalomra támaszkodó államegyháznak az elriasztó példáját. Ebből érthetjük, hogy minden körülmények között az államtól való teljes függetlenséghez ragaszkodnak. A másik oldalon látják azt is, hogy az egyházi harc tárgyát képező püspöki hivatal olyan mértékben, ahogyan az a harc középpontjában áll, egyáltalán nincsen befolyással senkinek a lelki életére. A két szembenlévő táborral szemben azt mondják, hogy Krisztus egyháza nem ott van, ahol püspöki hivatal van, sem ott, ahol van presbitérium, hanem ott, ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az Úrnak nevében, ott van Ő jelen és ott van az

Ö egyháza. Éppen ezért csak ilyen gyülekezeteket akarnak és **semmilyen gyülekezet felett álló egyházi szervezet.** Ugyancsak megunva az egyéb dogmatikai harcokat is, **tanszabadságot** valószínűleg meg. A gyülekezeti tagságnak egyedüli feltétele a megtérés. A tanítás minden gyülekezeti tagnak vagy legalább is minden gyülekezetnek a magánügye. Sokkal fontosabb az élet. Bár nagyobb részt a kálvinizmus tanrendszerét követik, de hitvallásuk nincsen. Érdekes ebből a szempontból az európai kontinentális independens szabadegyházakat megfigyelni. Ide kell sorolnunk a svéd, a norvég és a finn Missziói szövetséget, a finn szabadegyház, a német, svájci, francia, belga, cseh szabad gyülekezetek szövetségét, a lengyel és orosz evangéliumi keresztyén gyülekezeteket. A svéd és finn Missziói Szövetség gyülekezeteinek a tagjai mind benne vannak az államegyházban. Szabadságukban áll úrvacsorát venni a szabadegyházi gyülekezetben, vagy az államegyházban megkereszteltetni, vagy a szabad gyülekezetben annak prédikátora által, vagy ha nem tartja helyesnek a gyermekkeresztséget, nem is kell megkereszteltetnie. A norvég Missziói Szövetség és a Finn Szabadegyház tagja csak az lehet, aki kilépett az államegyházból. Így úrvacsora és keresztség sem lehetséges az államegyház híveivel. De egyébként a felnőtt vagy gyermekkeresztség tekintetében ragaszkodnak ők is a teljes egyéni szabadsághoz. A norvégok inkább túrték a konzervatívabb lutheri irányzat hivatását és a lutheránus szabadegyház keletkezését a baptista irányzat elvesztésével együtt, de a kereszteségi praxisból nem engedtek. A svájciaknál és a németeknél a felnőtt keresztesítés általános, de nem kizárólagos, a lengyel és orosz evangéliumi keresztyéneknél, pedig kizárólagos a felnőtt keresztesítés. Ezek az eltérések azonban mind nem számottevő az ő szemükben, a gyülekezetek függetlensége mellett.

Az independentizmus tulajdonképpen egyházat nem is ismer, csak gyülekezeteket és ezeknek a szövetségét. A gyülekezetnek az egyházzal szemben való erős kidomborítását Luthernél is megtaláljuk. Az independensek azonban ugyanabba a hiába estek, mint az anglikánok és prezbiteriánusok, amikor ők ezzel szemben a maguk szervezetét tartották egyedül bibliainak. Főként idegen pedig a mi számunkra az a tanóli határozatlanság, amely az independentizmust jellemzi. Ebből következik azután az egysegmozgalomban való élénk részvételük.

Ha meg akarjuk őket itélni, azt mondhatjuk, hogy ellenhatás az independentizmus. Történelmileg megvolt a maga hivatása, de ez az egyházi forma sem bibliai a maga egészében. Főleg hiányzik benne a nép iránt érzett igazi felelősség. A szentségeknek majdnem semmi jelentőséget nem tulajdonít. Különösen a keresztséget üresíti meg az independentizmusból eredő baptizmus, amely csak megtérteket keresztesít.

2. A hitvallásos szabadegyházak.

Főjellemvonásuk a hitvallásosságnak egy bizonyos ponton való egyoldalú hangsúlyozása az attól eltérő népegyházal szem-

ben. Ezek az egyházak a multszázad folyamán keletkeztek különböző körülmények között. Vannak evangélikus, református, baptista és methodista szabadegyházak is.

Az evangélikus szabadegyházak között a porosz Ólutheránus szabadegyház a legszimpatikusabb. Az uniált népegyházzal szemben ragaszkodott az evangélikus hitvallásokhoz, az unió által bevezetett úrvacsoraközösség ellen harcolt legélesebben az idők folyamán. Mivel az uniált egyház államegyház volt, az Ólutheránusok az államtól egészen függetlenek kívántak lenni. Egyébként nagyon eleven egyház.

A hannóveri lutheránus szabadegyház a polgári házasság bevezetése alkalmával az államegyházat alkotó evangélikus népegyház engedékenységén botránkozott meg, mivel az ágendát úgy változtatták meg, hogy tekintettel voltak a már megtörtént polgári házasságkötésre. Ez az egyház is hitvallási alapon áll, bár nem hitvallási okokból történt a szakadás.

Végül harmadik csoportja az evangélikus hitvallásos szabadegyházaknak a Missouri irányzathoz tartozók. Ezek a multszázad liberális, racionalista, de a pietista és neolutheránus irányzattal szemben is hangsúlyozták szószerint a hitvallási irataink tanítását. Közben túmentek a hitvallási iratokon és a luth'eri orthodoxia tanítását vallják mindenben. Az amerikai Missouri zsinaton kívül idetartozik a szászországi lutheránus szabadegyház, a szlovákiai evangélikus szabadegyház, az ausztráliai lutheránus zsinat. Ezek a legszigorúbb lutheránusok, akik nem tartanak közösséget más lutheránusokkal.

3. Az amerikai szabadegyházak.

A másfelekezetű hitvallásos szabadegyházak közül említésre méltó az amerikai methodista szabadegyház, amely a püspöki hivatalt elveti. A skót szabadegyház és a magyar szabad baptisták a multéi.

Amerikát nagyrészt olyanok gyarmatosították, akik Chazájukban vallási vagy politikai üldöztetést szenvedtek. Ezen az üldözésen okulva alkotmányuknak lényeges része a tejes vallás-szabadság. Az állam semmiféle vallásnak a gyakorlását nem gátolja, de nem is segíti elő. Ezzel vették elejét annak, hogy ott is valamiféle előjogokkal rendelkező államegyház jöjjön létre. A különböző vidékekről jövő lakosság nagyon sokféle egyházi típust hozott magával. Ezeknek egyikét sem támogatta az állam, de nem is gátolta. Így mindegyik egyháznak a maga lábán kellett járnia, különben elpusztult volna. Mindenegyes egyház erősen talpra is állt. Kezébe vette az otthon talán már kiejtett fegyvereket is. Így pl. a fegyelmezést. Államtól független egyház fegyelmezés nélkül nem tud élni. Így került vissza minden amerikai egyházba az ősegyház szigorú fegyelme. Az állammal való kapcsolat nélkül az egyházi szervezet is demokratikusabban, alulról felfelé alakult ki. Independens módra, a gyűnekezet nyert nagy hangsúlyt az egész amerikai protestantizmus területén.

Ez az egyházi típus mutatja a legelevenebb életet. Igaz, hogy

a szociális evangélium hirdetésével el is sekélyesítették a kereszténységet, de az evangélikussági a maga egészében érintetlen maradt ettől a theologia iránytól.

Ezek az egyházak átmenetet képeznek a szabadegyházak és a népegyházak között. Szabad népegyházaknak is lehetnek őket nevezni.

Magyar szabadegyházi kísérletek.

Magyarországon, mint tipikus magyar szekta és mint reakció a magyar egyházak elvilágiasodása ellen először a nazarénusok valósítják meg a szabadegyházi formát. Ide kapcsolódnak egyéb különlegességeik is.

Az independentizmusból eredő **baptizmus**, terjeszkedése folyamán, nálunk nem valósította meg mindenben következetesen az independentizmus elveit. Első képviselője, Meyer Henrik, nem volt híve az independentizmusnak. Ő nevezett ki vezetőket a gyülekezetek élére és a maga kezében szeretne volna egyesíteni a gyülekezetek felett való uralmat. Ezt azonban megakadályozta néhány fiatal prédikátor. Ezek megalapították az állam által is elismert Baptista Hitközség nevű szervezetet, amely a gyülekezetek felett áll. Ez a szervezet nem egyezik az eredeti baptista independentens szervezettel. Ezért a gyülekezetek egy része, Meyer Henrikkel az élen, távolmaradt ettől a szervezettől. Ezek voltak a szabad baptisták. Később a »Hitközség« és a szabad baptisták egy gyülekezeti szövetségben egyesültek. A »Hitközség« inkább közjogi fórum maradt, míg a szövetséget a tulajdonképpeni rendszerüknek megfelelő magasabb egyházi szervezetnek tekintik.

A methodizmus terjedése Magyarországon a szabad népegyház jellegét mutatja.

Igen érdekes szabadegyházi alakulat a Dr. Kiss Ferenc vezette alatti álló »**Szabad Testvérgyülekezetek**« szervezete. Teljesen szabadegyházi alakulat independentens értelemben. Még lelkesíti hivataluk sincsen. Helyette charizmatikus hivatalok vannak. De éppen ezek a gyülekezetek mutatják az ő történeti-lessnessüket és lassan a baptizmusban, vagy valamelyik történelmi egyházban oldódnak fel.

A demokratikus Magyarországnak egy érdekes szabadegyházi alakulata a **Magyarországi Szabadegyházak Szövetsége**, amely a baptistákat, methodistákat, üdvhadsereget, adventistákat, ókatolikusokat, pünkösdistákat, a Testvérgyülekezetet és a Krisztushívő zsidók gyülekezetét foglalja magába. Közös nevezőre hozni ezeket az egészen különböző egyházi alakulatokat és szektákat nem lehet. Bár egymással homlokegyenest ellenkező tanításaik vannak, mégis úrvacsoraközösség áll fenn a megtérést szigorúan hirdető Testvérgyülekezet és az ókatolikusok közt. Megtörtént a közelmúltban az a szinte lehetetlennek látszó eset, hogy az egyik methodista kápolnában ókatolikus misét pontifikált az ókatolikus püspökhelyettes teljes díszben, miseruhában és az úrvacsoraszertésnél 2 methodista prédikátor volt se-

gítségére, mint ministráns. Hogy hogyan lehet ez, arra ők sem tudnak választ adni, mert mindkét egyház lényege kizárja az ilyen közösséget.

Ha ezek között az alakulatok között közös vonást keresünk, csak azt találjuk mindössze, hogy nincsen kötelező egyházi adó és nincsenek kapcsolatban az állammal pénzügyi tekintetben.

Érdekes további kísérlet a szabadegyház felé a **református szabadtanács**. Ez a református egyházat szeretné presbiteriánus elvek szerint reformálni hitvallásos szabad népegyház formájában. Ők is a gyülekezetre helyezik a hangsúlyt. Szabadegyházi jelleget mutat a hívő egyházra irányuló céljuk, az egyházi adó eltörlésének a követelése, a püspöki szervezettel szemben való állásfoglalásuk. Hogy szabadegyházi ideáljaikat meg tudják-e valósítani, azt a jövő fogja eldönteni.

A mi magyar evangélikus egyházunk tipikus példája az elvilágiasodott népegyházaknak. Jó volna, ha nyomorúságainkat egyszerű szabadegyházi irányba való átállással meg tudnók szüntetni. Éppen az evangélizációk nyomán támadt ébredés bizonyítja, hogy Isten Lelke nincsen egyházi formához kötve. Még sincs semmi okunk arra, hogy egyházunk népegyházi jellegén változtassunk. Sőt az egyház lényege szerint csak népegyház lehet, ha a missziói és keresztesési parancsot figyelmen kívül hagyni nem akarja. Nyomorúságunk oka az elvilágiasodás. A szabad népegyházaknak sok vonása bibliaibb ugyan a miénknél. Hiányzik nálunk az egyházfegyelem bibliai gyakorlása, amely lényege szerint úrvacsorai fegyelem. Az állami segélyezés elszoktatta hűveinket az önkéntes adakozástól. Elpaposodott egyház vagyunk, ahol a gyülekezeti tagokból legnagyobb részt hiányzik az egyházért való munkakészség és az egyházi munkában való részvétel. Ez főleg szórványegyházváltunknál fogva katasztrófális.

Egyházunk megújódása érdekében az egyház feladatának a komolyabban vevésére, az Ige megtérésre hívó és döntés elé állító szavának a hirdetésére és a szentségek helyes kiszolgáltatására, hűveink komolyabb lelki gondozására és nagyobb egyházi fegyelemre van szükség. Ha Isten ad lelki ébredést, népegyházi keretben is adhatja. Viszont senki sem kényszerítheti arra, hogy szabadegyházi keretben megadja az ébredést.

Vegyük egyházunk mostani népegyházi helyzetét Istentől adottnak. Amíg Isten megengedi, hogy a jelen állapotban éljünk, legyünk hálásak minden jogunkért. Amíg van időnk, használjunk ki minden adódó lehetőséget, ami népegyházi jellegünkől következik az evangélium érdekében. Készüljünk fel arra az időre, melyben esetleg mostani jogaink elvesznek. Ne tekintsük a mostani helyzetet nyugtató párnának. Kérjük Isten, hogy vigye véghez az ébredés nyomán azt, hogy az amerikai szabad népegyházak mintájára mi, mint egyház is tudjunk minden külső hatalomtól függetlenek lenni.

Weiler Henrik.